

8 Priser

Marknadens efterfrågan på jordbruksprodukter tillsammans med faktorer som politiska beslut, förändrade produktionsmetoder och kostnaden för produktionsmedel har påverkat avräkningspriserna på jordbruksprodukter. Mellan 1930 och 1970 följde priserna i stort sett den allmänna prisutvecklingen. Därefter ses en viss avmattning och om priserna korrigeras med inflationen så har de fallit under den senaste 40-årsperioden.

Priser

Avräkningspriserna på jordbruksprodukter har under den senaste 80-årsperioden inte enbart påverkats av marknadens efterfrågan på produkterna utan också av en kraftig produktivitetsoökning i jordbruket och av politiska beslut. Produktivitetsoökningen innebär att kostnaden för produktionsmedel som arbetskraft eller maskiner för att producera en liter mjölk eller ett kilo vete minskat. Jordbrukssektorn har också varit politiskt reglerad under perioden. Styrmedlen har framförallt varit tullar och stöd som ingått i det pris jordbrukaren fått. Vid slutet av 1980-talet ersattes prisstöden med olika direktstöd, som utgick per areal eller per djur. I och med EU-inträdet har dessa stödformer fortsatt samtidigt som jordbruksprodukter handlas fritt utan tullar mellan EU-länderna.

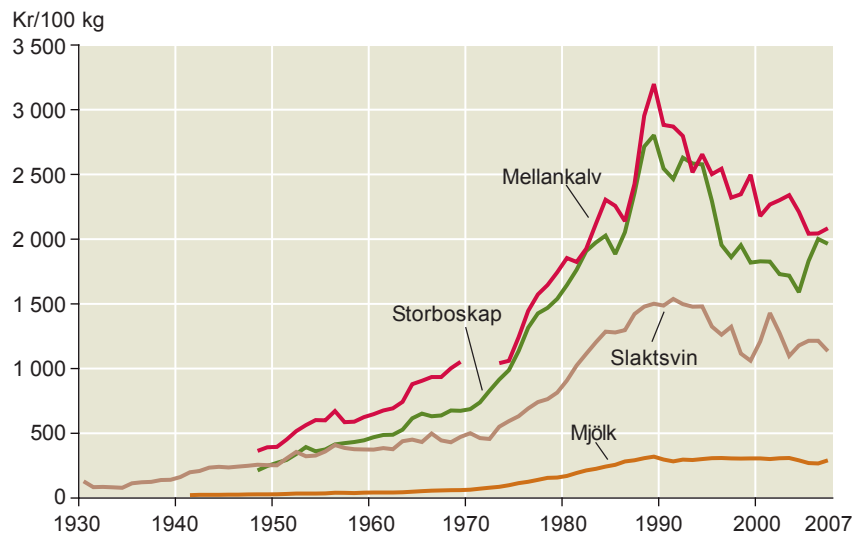
Om statistiken

Statistiken över priser redovisas för perioden 1930–2007. Hur priserna mäts och exakt vad priserna avser har ändrats ett flertal gånger över tiden. Men de priser som redovisas har ändå bedömts vara tillräckligt homogena för att användas för att belysa prisutvecklingen över långa tidsperioder. Däremot bör de inte användas för mer ingående analyser av prisutvecklingen för korta tidsperioder. För det ändamålet hänvisas till annan publicering av olika priser som gjorts inom den officiella statistiken.

Priserna på jordbruksprodukter har samlats in av Jordbruksverket och tidigare Jordbruksnämnden. Priserna har under perioden samlats in från uppköparen av varor till exempel mejerier och slakterier.

Figur 8 A och 8 B redovisar priserna i löpande priser. Det betyder att inflationen ingår i priserna. I figur 8 C redovisas priserna i 2007 års fasta priser.

Figur 8 A
Avräkningspriser för vissa animalier 1930–2007

Källa: Tabell 8.2.

Inflation, politiska beslut och kraftiga produktivitetsoökningar

Avräkningspriserna på jordbruksprodukter följde i stort sett den allmänna prisutvecklingen mellan åren 1930 och 1970. Därefter ses en viss avmattning i utvecklingen av avräkningspriserna jämfört med den allmänna prisutvecklingen. Den viktigaste förklaringen är den generella produktivitetsoökning som skett sedan mellankrigstiden. Det blir helt enkelt billigare och billigare, relativt sett, att producera ett kilo vete eller en liter mjölk.

I början av 1990-talet infördes också en livsmedelspolitik som syftade till att avreglera jordbrukssektorn och anpassa produktionen till marknadens villkor. Som kompensation för sänkta priser erhöll jordbruket övergångsvis olika direktstöd, såsom arealstöd och djurbidrag.

På senare år har priserna på jord-

bruksprodukter varierat mera, både uppåt och nedåt.

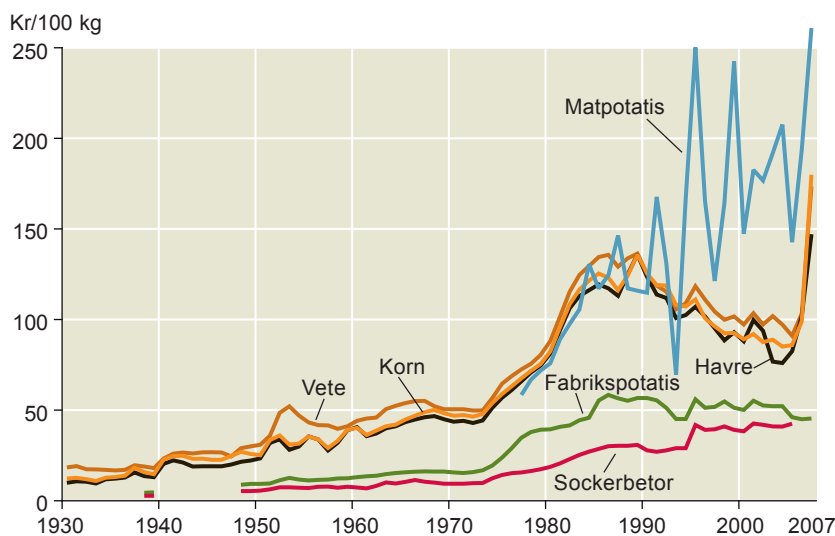
Avräkningspriser

Avräkningspris är det pris som jordbrukaren får vid försäljning av sina produkter.

De flesta avräkningspriser på jordbruksprodukter visar en likartad utveckling. Mellan åren 1930–1990 steg priserna i allt snabbare takt. Därefter sker ett trendbrott med sänkta avräkningspriser under några år för att följas av väldigt rörliga priser under den senaste perioden då det sker både stora prisökningar och stora prisminskningar.

Förklaringen till trendbrottet runt 1990 var den livsmedelspolitik som infördes vilken syftade till att avreglera jordbrukssektorn. Produktionen anpassades till marknadens villkor och de prisnivåer som marknaden satt. Jordbrukarna kompengades för sänkta priser via olika direktstöd, som inte avspeglas i avräkningspriserna. I samband med EU-inträdet blev det kraftiga prisändringar, både uppåt och

Figur 8 B
Avräkningspriser för vissa vegetabilier 1930–2007

Källa: Tabell 8.2.

Konsumentpriser

Konsumentpris är det pris som slutanvändaren (konsumenten) betalar för en vara. Konsumentprisernas utveckling redovisas i kapitel 10 om konsumtion.

Fakta

Om statistiken

Avräkningspris är det pris som jordbrukaren får vid försäljning av sina produkter. Normalt avser avräkningspriser "pris fritt gård", men avvikelser kan förekomma och avser då vanligen "pris fritt mejeri" eller "pris fritt slakteri". Pris fritt gård innebär att priset inte inkluderar transportkostnaden mellan gården och mejeriet. Pris fritt mejeri eller fritt slakteri

inkluderar transportkostnaden.

En tidigare benämning på avräkningspriser är "producentpriser". Detta uttryck bör emellertid undvikas, då det lätt kan förväxlas med Producentprisindex och priser i samma produktionsled. Ofta är detta priser "fritt mejeri" eller "fritt slakteri", dvs. i ett senare handelsled.

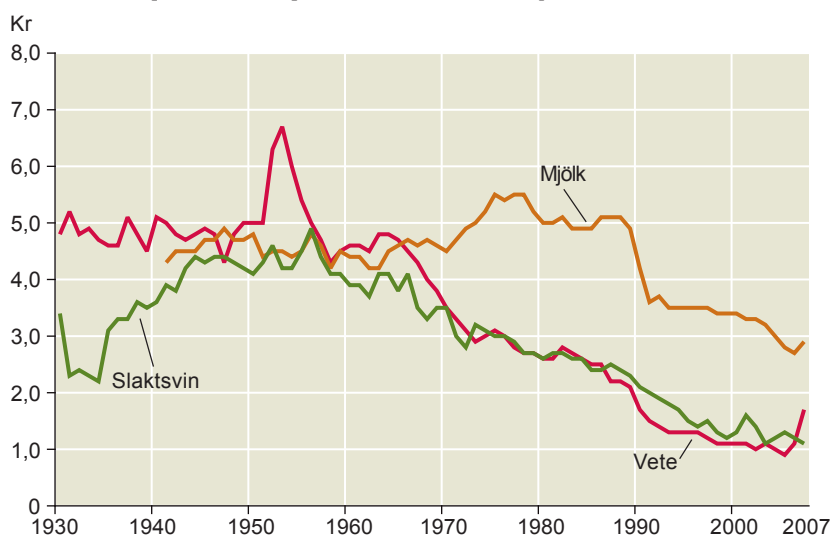
nedåt, för jordbruksprodukterna, vilka har fortsatt under de senaste åren.

Sett över hela perioden har nötköttpriserna utvecklats mer positivt för jordbrukaren än priserna för svinkött. Det förklaras delvis av de stordriftsfördelar som finns i högre grad inom griskötsproduktionen jämfört med nötkötsproduktionen.

Inflations-justerade avräkningspriser

Om priserna korrigeras för inflation har priserna till jordbrukaren fallit under den senaste 40-årsperioden. Inflationsjusterade priser redovisas i figur 8 C. År 1930 fick jordbrukaren 18 öre per kilo vete, år 2007 var avräkningspriset 173 öre per kilo. Om priserna korrigeras med den allmänna prisutvecklingen mätt med Konsumentprisindex (uttryckt i 2007 års priser) skulle priset 1930 istället ligga på 483 öre per kilo. Även för produkterna mejerimjolk och slaktsvin skulle det inflationskorrigerade priset vara betydligt högre år 1940 respektive 1930. En förklaring till de fallande priserna är den kraftiga produktivetsökning som skett inom jordbruket efter andra världskriget och framåt.

Figur 8 C
Avräkningspriser för vete (kr/kg), mjölk (kr/kg) och slaktsvin (kr/hekto) i 2007 års fasta priser 1930–2007

Källa: Tabell 8.2.

